

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

11 ianuarie 2024*

„Trimitere preliminară – Mediu – Convenția de la Aarhus – Articolul 9 alineatele (3)-(5) – Accesul la justiție – Societate civilă profesională de avocați – Acțiune prin care se contestă acte administrative – Admisibilitate – Condiții prevăzute de dreptul național – Lipsa afectării drepturilor și a intereselor legitime – Proceduri jurisdicționale care nu sunt exagerat de costisitoare – Repartizare a cheltuielilor – Criterii”

În cauza C-252/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Târgu-Mureș (România), prin decizia din 16 februarie 2022, primită de Curte la 8 aprilie 2022, în procedura

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

împotriva

Consiliului Județean Suceava,

Președintelui Consiliului Județean Suceava,

Agenției pentru Protecția Mediului Bacău,

Consiliului Local al Comunei Pojorâta,

cu participarea:

QP,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul C. Lycourgos, președinte de cameră, doamna O. Spineanu-Matei, domnii J.-C. Bonichot (raportor) și S. Rodin și doamna L. S. Rossi, judecători,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: doamna R. Șereș, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 mai 2023,

* Limba de procedură: română.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD, de D. Ionescu, P.F. Plopeanu și I. Stoia, avocați;
- pentru Președintele Consiliului Județean Suceava și Consiliul Județean Suceava, de Y. Beșleagă și V. Stoica, avocați;
- pentru guvernul irlandez, de M. Browne, Chief State Solicitor, A. Joyce și M. Tierney, în calitate de agenți, asistați de B. Foley și D. McGrath, SC, și E. Burke-Murphy, BL;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de G. Gattinara și M. Ioan, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 13 iulie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 punctul 4, precum și a articolului 9 alineatele (3)-(5) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 și aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005 (JO 2005, L 124, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 204, denumită în continuare „Convenția de la Aarhus”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD, o societate civilă profesională de avocați de drept român (denumită în continuare „AB & CD”), pe de o parte, și diferite entități publice, pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unor acte administrative adoptate de acestea din urmă în vederea construirii unui depozit de deșeuri la Pojorâta (România), și anume planul urbanistic zonal din 16 septembrie 2009 și autorizația de construire din 3 octombrie 2012.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Articolul 2 din Convenția de la Aarhus, intitulat „Definiții”, prevede la punctele 4 și 5:

„4. «Public» înseamnă una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în conformitate cu legislația sau cu practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile de astfel de persoane.

5. «Public interesat» înseamnă publicul afectat sau care poate fi afectat sau care are un interes în luarea deciziilor din domeniul mediului; în sensul prezentei definiții, organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului și care respectă toate cerințele în conformitate cu legislația internă sunt considerate ca fiind interesate.”

4 Articolul 3 alineatul (8) din Convenția de la Aarhus prevede:

„Fiecare parte se asigură că persoanele care își exercită drepturile în conformitate cu dispozițiile prezentei convenții nu sunt penalizate, persecutate sau hărțuite în niciun fel pentru implicarea lor. Prezenta dispoziție nu aduce atingere puterii instanțelor naționale de a impune costuri rezonabile în cadrul procedurilor judiciare.”

5 Articolul 9 din Convenția de la Aarhus, intitulat „Accesul la justiție”, prevede la alineatele (2)-(5):

„(2) Fiecare parte, în cadrul legislației interne proprii, se asigură că membrii publicului interesat:

(a) care prezintă un interes suficient sau

(b) care mențin încălcarea unui drept, în cazul în care legea procedurală administrativă a unei părți prevede acest lucru ca o condiție,

au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare și/sau a unui alt organism independent și imparțial stabilit prin lege pentru a contesta legalitatea de fond și de procedură a oricărei decizii, acțiuni sau omiteri care intră sub incidența dispozițiilor articolului 6 și, în cazul în care se prevede acest lucru în legislația internă și fără a aduce atingere alineatului (3) menționat în continuare, a altor dispoziții relevante ale prezentei convenții.

Ceea ce constituie un interes suficient și încălcarea unui drept se stabilește în conformitate cu prevederile legislației interne și în conformitate cu obiectivul de a acorda publicului interesat acces larg la justiție în cadrul sferei de aplicare a prezentei convenții. În acest sens, interesul oricărei organizații neguvernamentale care îndeplinește dispozițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (5) este considerat suficient în sensul literei (a) menționate anterior. De asemenea, astfel de organizații sunt considerate ca având drepturi la care se poate aduce atingere în sensul literei (b) menționate anterior.

[...]

(3) În plus față de căile de atac prevăzute la alineatele (1) și (2) și fără a le aduce atingere, fiecare parte se asigură că, în cazul în care îndeplinesc criteriile prevăzute de legislația internă proprie, în cazul în care acestea există, membrii publicului au acces la proceduri administrative sau judiciare pentru a contesta acțiuni și omiteri ale persoanelor fizice și ale autorităților publice care contravin dispozițiilor legislației interne proprii privind mediul.

(4) În plus față de alineatul (1) și fără a-i aduce atingere, procedurile prevăzute la alineatele (1), (2) și (3) prevăd căi de atac adecvate și eficiente, inclusiv prin măsuri provizorii, după caz, și sunt oneste, echitabile, oportune și nu exagerat de costisitoare. [...]

(5) Pentru o mai mare eficiență a dispozițiilor prezentului articol, fiecare parte se asigură că publicului i se furnizează informații privind accesul la căile de atac administrative și judiciare și se preocupă de stabilirea unor mecanisme de asistență adecvate pentru îndepărtarea sau reducerea barierelor financiare și de altă natură din calea accesului la justiție.”

Dreptul român

- 6 Articolul 56 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015), în versiunea în vigoare în cauza principală (denumită în continuare „Codul de procedură civilă”), prevede:

„(1) Poate fi parte în judecată orice persoană care are folosința drepturilor civile.

(2) Cu toate acestea, pot sta în judecată asociațiile, societățile sau alte entități fără personalitate juridică, dacă sunt constituite potrivit legii.

[...]”

- 7 Articolul 451 din Codul de procedură civilă are următorul cuprins:

„(1) Cheltuielile de judecată constau în taxele judiciare de timbru și timbrul judiciar, onorariile avocaților, ale experților și ale specialiștilor numiți în condițiile articolului 330 alineatul (3), sumele convenite martorilor pentru deplasare și pierderile cauzate de necesitatea prezenței la proces, cheltuielile de transport și, dacă este cazul, de cazare, precum și orice alte cheltuieli necesare pentru buna desfășurare a procesului.

(2) Instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.

[...]

(4) Nu vor putea fi însă micșorate cheltuielile de judecată având ca obiect plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar, precum și plata sumelor convenite martorilor potrivit alineatului (1).”

- 8 Articolul 452 din Codul de procedură civilă prevede:

„Partea care pretinde cheltuieli de judecată trebuie să facă, în condițiile legii, dovada existenței și întinderii lor, cel mai târziu la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei.”

- 9 Potrivit articolului 453 din Codul de procedură civilă:

„(1) Partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată.

(2) Când cererea a fost admisă numai în parte, judecătorii vor stabili măsura în care fiecare dintre părți poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată. Dacă este cazul, judecătorii vor putea dispune compensarea cheltuielilor de judecată.”

- 10 Articolul 1 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004), în versiunea în vigoare în litigiul principal (denumită în continuare „Legea contenciosului administrativ”), prevede:

„(1) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât și public.

(2) Se poate adresa instanței de contencios administrativ și persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept.

[...]”

- 11 Articolul 2 alineatul (1) din Legea contenciosului administrativ prevede:

„În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

[...]

p) interes legitim privat – posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurată;

r) interes legitim public – interesul care vizează ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunitare, realizarea competenței autorităților publice;

s) organisme sociale interesate – structuri neguvernamentale, sindicate, asociații, fundații și altele asemenea, care au ca obiect de activitate protecția drepturilor diferitelor categorii de cetățeni sau, după caz, buna funcționare a serviciilor publice administrative;

[...]”

- 12 Articolul 8 alineatul (1¹) din Legea contenciosului administrativ prevede:

„Persoanele fizice și persoanele juridice de drept privat pot formula cerere prin care invocă apărarea unui interes legitim public numai în subsidiar, în măsura în care vătămarea interesului legitim public decurge logic din încălcarea dreptului subiectiv sau a interesului legitim privat.”

- 13 Articolul 196 alineatul (3) din Statutul profesiei de avocat (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 898 din 3 decembrie 2011) are următorul cuprins:

„Pentru litigiile născute din desfășurarea activității profesionale, societatea civilă profesională poate sta în judecată ca reclamant sau pârât, chiar dacă nu are personalitate juridică.”

- 14 Potrivit articolului 20 alineatele (5) și (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1196 din 30 decembrie 2005, denumită în continuare „OUG nr. 195/2005”):

„(5) Accesul la justiție al publicului se realizează potrivit reglementărilor legale în vigoare.

(6) Organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului au drept la acțiune în justiție în probleme de mediu, având calitate procesuală activă în litigiile care au ca obiect protecția mediului.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 15 Printr-o acțiune introdusă la Tribunalul Cluj (România) în luna octombrie 2018, o societate civilă profesională de avocați, AB & CD, a solicitat anularea a diferite acte administrative adoptate de autoritățile române în vederea construirii unui depozit de deșeuri în Pojorâta, și anume planul urbanistic zonal din 16 septembrie 2009 și autorizația de construire din 3 octombrie 2012.
- 16 În susținerea acțiunii formulate, AB & CD a invocat în special articolul 35 din Constituția României, referitor la dreptul la un mediu sănătos, precum și mai multe dispoziții din OUG nr. 195/2005 și din Hotărârea Guvernului nr. 1.076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, în timp ce pârâtele au arătat că depozitul de deșeuri în cauză respecta toate cerințele tehnice care decurg din Directiva 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri (JO 1999, L 182, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 94).
- 17 În plus, pârâtele au ridicat trei excepții de inadmisibilitate.
- 18 Pe de o parte, în temeiul dreptului român, AB & CD nu ar avea personalitate juridică și capacitate juridică de folosință, cu excepția litigiilor născute din desfășurarea activității sale profesionale, ceea ce nu ar fi cazul în speță. Pe de altă parte, întrucât nu a invocat încălcarea drepturilor sale subiective sau a intereselor sale legitime private, această societate civilă profesională de avocați nu ar fi justificat nici calitatea sa procesuală activă, nici interesul său de a exercita acțiunea împotriva deciziilor în cauză.
- 19 Prin Hotărârea din 7 februarie 2019, Tribunalul Cluj a respins excepția de inadmisibilitate referitoare la capacitatea procesuală de folosință a societății AB & CD. În schimb, acesta a admis celelalte două excepții de inadmisibilitate pentru motivul că AB & CD nu justificase calitatea sa procesuală activă și interesul său de a exercita acțiunea. Astfel, din Legea contenciosului administrativ ar rezulta că interesul public poate fi invocat de un reclamant numai în subsidiar, atunci când vătămarea acestui interes decurge din încălcarea unui drept subiectiv sau a unui interes legitim privat. Or, AB & CD, în calitate de societate civilă profesională de avocați, nu ar fi invocat vreo încălcare a unui interes legitim privat. Din decizia de trimitere reiese, așadar, că aceste două ultime excepții ar fi fost examinate împreună, AB & CD neavând calitate procesuală activă în măsura în care nu a justificat un interes legitim privat.
- 20 AB & CD a declarat recurs la Curtea de Apel Cluj (România). Consiliul Județean Suceava (România) a formulat un recurs incident pentru a contesta respingerea excepției de inadmisibilitate întemeiate pe lipsa capacității procesuale de folosință.

- 21 Printr-o hotărâre a Înaltei Curți de Casație și Justiție (România), prin care s-a admis o cerere a Consiliului Județean Suceava de strămutare a cauzei de la Curtea de Apel Cluj, aceste recursuri au fost strămutate la Curtea de Apel Târgu Mureș (România), care este instanța de trimitere.
- 22 Aceasta din urmă arată că, în speță, este obligată să aplice articolul 20 din OUG nr. 195/2005. În temeiul alineatului (5) al acestui articol, accesul la justiție în probleme de mediu se realizează potrivit „reglementărilor legale în vigoare”, în timp ce, în temeiul alineatului (6) al articolului menționat, se aplică un regim special căilor de atac formulate de organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului.
- 23 Este cert că AB & CD nu beneficiază de regimul prevăzut pentru aceste organizații și că, în consecință, admisibilitatea acțiunii sale împotriva actelor administrative în cauză și în special problema dacă are calitate procesuală activă se apreciază în raport cu normele generale ale Legii contenciosului administrativ.
- 24 Din această lege rezultă că legiuitorul român a optat pentru un contencios „subiectiv”, ceea ce implică faptul că, într-o primă etapă, un reclamant trebuie să invoce un interes propriu, și anume un „interes legitim privat”, astfel cum este prevăzut la articolul 2 alineatul (1) litera p) din legea menționată. Numai într-o a doua etapă, după ce a dovedit existența unui asemenea interes propriu, un reclamant poate invoca și un „interes legitim public”.
- 25 În schimb, în temeiul articolului 20 alineatul (6) din OUG nr. 195/2005, organizațiile neguvernamentale de protecție a mediului nu sunt obligate să justifice un interes legitim privat și, prin urmare, pot avea acces la justiție în cadrul unui contencios obiectiv.
- 26 Toate aceste dispoziții le-ar reflecta pe cele ale articolului 9 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus, care reglementează accesul la justiție al „publicului interesat”, și anume, în conformitate cu articolul 2 punctul 5 din această convenție, „publicul afectat sau care poate fi afectat [...] [de deciziile] din domeniul mediului”.
- 27 Rezultă că, pentru a demonstra că are calitate procesuală activă, AB & CD ar fi trebuit să justifice un interes legitim privat sau existența unei situații juridice direct legate de obiectul său de activitate, dovedind că a fost afectată de actele administrative în cauză.
- 28 Instanța de trimitere are îndoieli cu privire posibilitatea ca, într-un litigiu în materie de mediu, o astfel de cerință să fie conformă cu dreptul Uniunii și în special cu articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus.
- 29 Pe de altă parte, această instanță arată că, în ceea ce privește societățile civile profesionale de avocați care nu au personalitate juridică, precum AB & CD, articolul 196 alineatul (3) din statutul profesiei de avocat le recunoaște acestora capacitatea procesuală de folosință în calitate de reclamantă sau pârâtă numai pentru litigiile născute din desfășurarea activității profesionale.
- 30 În speță, AB & CD nu a invocat o vătămare a propriilor drepturi, ci a interesului public și a drepturilor avocaților care o compun, susținând că depozitul de deșeuri din Pojorâta avea un impact puternic asupra acestora din urmă și, potențial, asupra sănătății persoanelor care trăiesc în regiunea în cauză, precum și asupra turismului. În acest context, instanța de trimitere urmărește să afle dacă articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus conferă societății AB & CD calitate procesuală activă în cadrul acțiunii sale împotriva actelor administrative în cauză.

- 31 În sfârșit, instanța de trimitere arată că AB & CD susține că există riscul suportării unor cheltuieli de judecată prohibitive și că dreptul român nu îi permite să prevadă quantumul pe care ar trebui să îl suporte.
- 32 În această privință, articolele 451-453 din Codul de procedură civilă reglementează, în general, problema cheltuielilor de judecată. Acestea includ, printre altele, taxele judiciare și onorariile avocaților. Partea care pierde procesul poate fi obligată, la cererea părții care a câștigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată. În ipoteza în care onorariul avocaților este vădit disproporționat în raport cu complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, instanța sesizată poate să reducă partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților.
- 33 Instanța de trimitere urmărește să stabilească dacă aceste norme ale dreptului român sunt conforme cu cerința ca procedurile jurisdicționale în materie de mediu să nu fie exagerat de costisitoare, prevăzută la articolul 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus. În plus, nu ar fi sigur că articolele 451-453 din Codul de procedură civilă conțin criterii suficiente care să permită unei persoane de drept privat să evalueze și să anticipeze costurile ridicate ale procedurii.
- 34 În aceste condiții, Curtea de Apel Târgu-Mureș a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 47 [primul paragraf] din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [denumită în continuare «carta»] coroborat cu articolul 19 [alineatul (1) al doilea paragraf TUE] și articolul 2 punctul 4 coroborat cu articolul 9 alineatul (3) din [Convenția de la Aarhus] trebuie interpretate în sensul că noțiunea de «public» include o entitate juridică precum o societate civilă profesională de avocați, care nu se prevalează de afectarea vreunui drept sau interes al acestei entități, ci mai degrabă de drepturi și interese ale persoanelor fizice, avocații care constituie respectiva formă de organizare a profesiei, [iar] o asemenea entitate poate fi asimilată în sensul articolului 2 punctul 4 din convenție unui grup de persoane fizice ce acționează prin mijlocirea unei asociații sau organizații?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, ținând seama [atât] de obiectivele articolului 9 alineatul (3) din convenție, cât și de obiectivul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite de dreptul Uniunii, articolul 9 alineatul (3) din convenție, respectiv articolul 47 [primul și al doilea paragraf din cartă] coroborat cu articolul 19 [alineatul (1) al doilea paragraf TUE] trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții din dreptul intern care condiționează accesul la justiție al unei astfel de societăți profesionale civile de avocați de justificarea unui interes propriu sau de împrejurarea ca prin promovarea acțiunii să fie urmărită protejarea unei situații juridice în legătură directă cu chiar scopul urmărit la constituirea respectivei forme de organizare, în speță a unei societăți civile profesionale de avocați?
- 3) În cazul unor răspunsuri afirmative la prima și a doua întrebare sau independent de răspunsurile la cele două întrebări formulate anterior, articolul 9 alineatele (3), (4) [și] (5) din convenție, respectiv articolul 47 [primul și al doilea paragraf din cartă] coroborat cu articolul 19 [alineatul (1) al doilea paragraf TUE] trebuie interpretate în sensul că sintagma ca remediul adecvat și efectiv, inclusiv adoptarea unei hotărâri judecătorești, «să nu coste foarte mult» presupune reguli și/sau criterii de a limita costurile care pot fi puse în sarcina părții procesuale care a căzut în pretenții, în sensul ca instanța națională să se asigure de

respectarea cerinței privind lipsa unui cost prohibitiv ținând cont [atât] de interesul persoanei care dorește să își apere drepturile, cât și de interesul general legat de protecția mediului?”

Procedura în fața Curții

- 35 Instanța de trimitere a solicitat Curții să aplice procedura preliminară accelerată prevăzută la articolul 105 din Regulamentul de procedură al Curții, dat fiind că litigiul este pendinte în fața instanțelor naționale de la 3 octombrie 2018.
- 36 Președintele Curții, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatei generale, a respins această cerere prin decizia din 10 iunie 2022. Astfel, faptul că instanța națională este obligată să depună toate eforturile pentru a asigura soluționarea cu celeritate a litigiului principal nu este în sine suficient pentru a justifica recurgerea la procedura accelerată (a se vedea în acest sens Ordonanța președintelui Curții din 31 iulie 2017, Mobit, C-350/17 și C-351/17, EU:C:2017:626, punctul 6, precum și jurisprudența citată).

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 37 În observațiile sale scrise, Comisia a menționat rezervele sale legate de claritatea cererii de decizie preliminară, din cauza descrierii lacunare de către instanța de trimitere a motivelor invocate de AB & CD în susținerea acțiunii sale și a drepturilor conferite acesteia de dreptul Uniunii.
- 38 În această privință, trebuie amintit că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Respingerea de către Curte a unei cereri adresate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 25 mai 2023, WertInvest Hotelbetrieb, C-575/21, EU:C:2023:425, punctul 30, precum și jurisprudența citată).
- 39 Prin intermediul întrebărilor formulate, instanța de trimitere solicită Curții interpretarea Convenției de la Aarhus și urmărește să afle în special dacă AB & CD se poate prevala de dreptul la o cale de atac garantat la articolul 9 alineatul (3) din această convenție.
- 40 În temeiul acestei dispoziții, „[f]iecare parte se asigură că, în cazul în care îndeplinesc criteriile prevăzute de legislația internă proprie, în cazul în care acestea există, membrii publicului au acces la proceduri administrative sau judiciare pentru a contesta acțiuni și omiteri ale persoanelor fizice și ale autorităților publice care contravin dispozițiilor legislației interne proprii privind mediul”.
- 41 Astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctele 32-34 din concluzii, din cererea de decizie preliminară reiese că litigiul principal implică un control al legalității actelor administrative din perspectiva obligațiilor care, în domeniul depozitării deșeurilor, decurg din Directiva 1999/31. Rezultă că acest litigiu privește respectarea „legislației interne proprii privind

mediul”, prevăzută la articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus, și intră în domeniul de aplicare material al acestei dispoziții [a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 2022, Deutsche Umwelthilfe (Omologarea de tip a autovehiculelor), C-873/19, EU:C:2022:857, punctele 50, 56 și 58].

42 În consecință, prezenta cerere de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la a doua întrebare

43 Prin intermediul celei de a doua întrebări, care trebuie analizată în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia unei entități juridice, alta decât o organizație neguvernamentală de protecție a mediului, nu i se recunoaște calitatea procesuală activă pentru a ataca un act administrativ care nu îi este adresat decât atunci când invocă încălcarea unui interes legitim privat sau a unui interes legat de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate.

44 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că din cererea de decizie preliminară reiese că, în temeiul articolelor 1, 2 și 8 din Legea contenciosului administrativ, o persoană vătămată, indiferent dacă este vorba despre o persoană fizică sau juridică de drept privat sau despre un organism social, trebuie să invoce încălcarea unui interes propriu, și anume a unui interes legitim privat. În ceea ce privește mai precis o societate civilă profesională de avocați lipsită de personalitate juridică, precum AB & CD, instanța de trimitere evocă de asemenea articolul 196 alineatul (3) din Statutul profesiei de avocat, în temeiul căruia o astfel de societate nu poate sta în judecată decât pentru a proteja interese legate de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate, și anume exercitarea activității profesionale. În esență, pot invoca asemenea interese proprii printre altele persoanele care sunt afectate sau care riscă să fie afectate de un act administrativ.

45 În plus, trebuie să se facă distincție între interesele legitime private și interesele legitime publice. Acestea din urmă nu pot fi invocate de un reclamant decât dacă justifică, cu titlu principal, un interes legitim privat.

46 În materie de mediu, o excepție de la această din urmă regulă este prevăzută la articolul 20 alineatul (6) din OUG nr. 195/2005 pentru organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului. Dispoziția menționată le permite să invoce, cu titlu principal, un interes legitim public fără a fi obligate să justifice un interes legitim privat.

47 În speță, este cert că societatea civilă profesională de avocați AB & CD, reclamantă în litigiul principal, nu poate fi asimilată unei astfel de organizații de protecție a mediului și că, în consecință, în temeiul dreptului național, aceasta face parte din categoria reclamantilor care nu au calitate procesuală activă decât atunci când fac dovada unui interes legitim privat.

48 În această privință, din cererea de decizie preliminară reiese de asemenea că, în cadrul acțiunii sale împotriva actelor administrative în discuție în litigiul principal, și anume planul urbanistic zonal din 16 septembrie 2009 și autorizația de construire din 3 octombrie 2012, AB & CD nu a invocat o vătămare a propriilor drepturi și în special că aceasta nu a justificat nici un interes legitim privat, nici un interes legat de o situație juridică în raport direct cu obiectul său de activitate. Rezultă că aceasta nu are calitate procesuală activă în fața instanței de trimitere. Observațiile scrise prezentate Curții, precum și pledoariile prezentate cu ocazia ședinței din 4 mai 2023 au

confirmat că nici respectiva societate civilă profesională de avocați, nici grupul de persoane care o compun nu au o legătură concretă cu proiectul vizat de actele administrative în discuție în litigiul principal și că acest grup de persoane nu justificase un interes legitim privat.

- 49 Acesta este contextul în care trebuie plasată a doua întrebare, prin care instanța de trimitere urmărește să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții de drept național care condiționează admisibilitatea acțiunii de justificarea unui interes legitim privat și a cărei aplicare ar conduce în speță la inadmisibilitatea acțiunii introduse de AB & CD.
- 50 Trebuie amintit, mai întâi, că din această dispoziție și în special din faptul că, potrivit acesteia, căile de atac menționate pot fi supuse unor „criterii” decurge că statele membre pot, în cadrul puterii de apreciere care le este acordată în această privință, să stabilească norme de drept procedural referitoare la condițiile care trebuie îndeplinite pentru a exercita astfel de căi de atac [Hotărârea din 8 noiembrie 2022, Deutsche Umwelthilfe (Omologarea de tip a autovehiculelor), C-873/19, EU:C:2022:857, punctul 63 și jurisprudența citată].
- 51 În ceea ce privește, în continuare, întinderea acestei puteri de apreciere, Curtea a statuat că, potrivit chiar textului articolului 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus, criteriile pe care statele membre le pot prevedea în dreptul lor intern privesc stabilirea cercului titularilor unui drept la o cale de atac, iar nu stabilirea obiectului căii de atac, cu condiția ca aceasta să privească încălcarea unor dispoziții din legislația internă proprie privind mediul [a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 2022, Deutsche Umwelthilfe (Omologarea de tip a autovehiculelor), C-873/19, EU:C:2022:857, punctul 64].
- 52 În plus, în sistemul instituit prin Convenția de la Aarhus, articolul 9 alineatul (2) din această convenție prevede un drept la o cale de atac împotriva actelor care intră sub incidența dispozițiilor articolului 6 din aceasta în beneficiul unui cerc restrâns de persoane, și anume membrii publicului „interesat”, menționați la articolul 2 alineatul (5) din convenția amintită.
- 53 Articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus are un domeniu de aplicare mai larg, întrucât acoperă o categorie mai extinsă de acte și de decizii și se adresează membrilor „publicului” în general. În schimb, această dispoziție acordă o putere de apreciere mai mare statelor membre atunci când stabilesc criteriile care permit să se determine, dintre toți membrii publicului, titularii efectivi ai dreptului la o cale de atac pe care îl prevede (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2021, Stichting Varkens in Nood și alții, C-826/18, EU:C:2021:7, punctele 36, 37 și 62).
- 54 Cu toate acestea, astfel cum reiese din jurisprudența Curții, dreptul la o cale de atac prevăzut la articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus ar fi golit de orice efect util dacă, prin impunerea unor asemenea criterii, anumitor categorii de „membri ai publicului” li s-ar nega orice drept la o cale de atac (Hotărârea din 14 ianuarie 2021, Stichting Varkens in Nood și alții, C-826/18, EU:C:2021:7, punctul 50, precum și jurisprudența citată).
- 55 În sfârșit, mai trebuie arătat, astfel cum a procedat doamna avocată generală la punctul 61 din concluzii, că din documentul publicat de Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, intitulat „Convenția de la Aarhus: Ghid de aplicare” (ediția a doua, 2014), reiese că părțile la această convenție „nu sunt obligate să instituie în dreptul național un sistem de acțiune populară (*actio popularis*) prin care oricine să poată contesta orice decizie, act sau omisiune în materie de mediu”.

- 56 În speță, după cum s-a arătat la punctele 44-46 din prezenta hotărâre, în temeiul dispozițiilor Legii contenciosului administrativ, reclamanții, alții decât asociațiile pentru protecția mediului, nu au calitate procesuală activă pentru a ataca un act administrativ ai cărui destinatari nu sunt decât dacă justifică un „interes legitim privat” care le este propriu, cum se întâmplă printre altele atunci când sunt afectați sau riscă să fie afectați de un astfel de act.
- 57 În această privință, trebuie să se constate, în primul rând, că această condiție prevăzută de dreptul român permite să se determine titularii efectivi ai dreptului la o cale de atac consacrat la articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus, fără a limita obiectul acțiunii.
- 58 În al doilea rând, nu rezultă că, în aplicarea condiției menționate, anumitor „categorii” ale membrilor publicului li se neagă orice drept la o cale de atac. Dimpotrivă, necesitatea de a justifica un interes legitim privat nu determină decât inadmisibilitatea acțiunilor persoanelor care nu au o legătură concretă cu actul administrativ pe care doresc să îl atace. Astfel, legiuitorul român a evitat crearea unei acțiuni populare, fără a restrânge în mod nejustificat accesul la justiție.
- 59 În această ultimă privință, trebuie amintit că Curtea a statuat, în ceea ce privește articolul 11 din Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO 2012, L 26, p. 1), care pune în aplicare articolul 9 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus, că legiuitorul național are posibilitatea de a limita drepturile a căror încălcare poate fi invocată de un particular în cadrul unei acțiuni în justiție formulate în temeiul acestui articol 11 numai la drepturile subiective, și anume drepturi individuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 mai 2020, Land Nordrhein-Westfalen, C-535/18, EU:C:2020:391, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 60 Aceste considerații sunt valabile cu atât mai mult în ceea ce privește punerea în aplicare a articolului 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus. Astfel cum s-a arătat la punctul 53 din prezenta hotărâre, dispoziția menționată acordă o putere de apreciere mai mare statelor membre atunci când stabilesc criteriile care permit determinarea titularilor efectivi ai dreptului la o cale de atac pe care îl prevede decât atunci când pun în aplicare articolul 9 alineatul (2) din această convenție.
- 61 În al treilea și ultimul rând, condiția privind justificarea unui interes legitim privat nu se aplică asociațiilor de protecție a mediului recunoscute de dreptul român. Acestea sunt în măsură să apere interesul public fără a trebui să dovedească faptul că au fost afectate în mod individual.
- 62 În aceste condiții, este necesar să se constate, sub rezerva verificărilor care revin instanței de trimitere, că rezultă că îndeplinește cerințele stabilite la punctele 50-55 din prezenta hotărâre o condiție potrivit căreia calitatea procesuală activă a reclamanților, alții decât asociațiile de protecție a mediului, pentru a ataca un act administrativ al cărui destinatar nu sunt, depinde de justificarea unui interes legitim privat.
- 63 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia unei entități juridice, alta decât o organizație neguvernamentală de protecție a mediului, nu i se recunoaște calitatea procesuală activă pentru a ataca un act administrativ care nu îi este adresat decât atunci când invocă încălcarea unui interes legitim privat sau a unui interes legat de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate.

Cu privire la prima întrebare

- 64 În speță, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 47 din prezenta hotărâre, este cert că, în cadrul acțiunii împotriva actelor administrative în discuție în litigiul principal, AB & CD trebuie, pentru a demonstra calitatea sa procesuală activă, să justifice un interes legat de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate sau, precum grupul de persoane care compun această societate, un interes legitim privat.
- 65 Astfel cum s-a arătat la punctul 48 din prezenta hotărâre, din cererea de decizie preliminară reiese că, în cadrul acestei acțiuni, nici AB & CD, nici grupul de persoane care o compun nu au justificat un interes legitim privat, iar AB & CD nu a justificat un interes legat de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate.
- 66 Rezultă că, având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare, nu mai este necesar să se răspundă la prima întrebare, prin care instanța de trimitere urmărește să stabilească dacă AB & CD intră în sfera noțiunii de „public”, și anume a cercului de persoane vizate la articolul 2 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus, care poate, sub rezerva respectării condițiilor stabilite de statele membre, să invoce dreptul la o cale de atac garantat la articolul 9 alineatul (3) din această convenție.

Cu privire la a treia întrebare

- 67 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 9 alineatele (4) și (5) din Convenția de la Aarhus, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că, pentru a garanta respectarea cerinței ca procedurile jurisdicționale să nu fie exagerat de costisitoare, instanța chemată să se pronunțe cu privire la obligarea la plata cheltuielilor de judecată a unei părți care a căzut în pretenții într-un litigiu în materie de mediu trebuie să țină seama de interesul acestei părți și de interesul general legat de protecția mediului.
- 68 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, la punctul 41 din prezenta hotărâre, s-a stabilit că litigiul principal privește, pe fond, respectarea dispozițiilor legislației interne proprii privind mediul, vizate la articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus, și intră, așadar, în domeniul de aplicare material al acestei dispoziții.
- 69 În plus, Curtea a statuat deja că alineatul (4) al acestui articol, care precizează caracteristicile pe care trebuie să le aibă căile de atac, în special aceea de a nu fi exagerat de costisitoare, se aplică în mod expres căilor de atac menționate la alineatul (3) al aceluiași articol (Hotărârea din 15 martie 2018, North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punctul 48).
- 70 În consecință, trebuie să se considere că cerința ca anumite proceduri jurisdicționale să nu fie exagerat de costisitoare, prevăzută de Convenția de la Aarhus, se aplică unei proceduri precum cea în discuție în litigiul principal, în măsura în care aceasta urmărește să conteste, întemeindu-se pe dreptul național al mediului, un plan urbanistic zonal și o autorizație de construire (a se vedea prin analogie Hotărârea din 15 martie 2018, North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punctul 49).

- 71 Trebuie precizat că o astfel de cerință se aplică indiferent de soluția din litigiul principal, inclusiv atunci când acțiunea reclamantului din procedura principală este respinsă ca inadmisibilă din cauza lipsei calității procesuale active sau a interesului de a exercita acțiunea. Astfel, nu ar fi mai puțin adevărat că, după cum s-a amintit la punctul 68 din prezenta hotărâre, litigiul principal intră în domeniul de aplicare material al articolului 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus.
- 72 Cu privire la fond, trebuie amintit că cerința ca procedurile jurisdicționale în materie de mediu să nu fie exagerat de costisitoare nu interzice nicidecum instanțelor naționale să pună cheltuielile de judecată în sarcina unui reclamant. Acest lucru reiese în mod explicit din articolul 3 alineatul (8) din Convenția de la Aarhus, care precizează că nu se aduce atingere puterii instanțelor naționale de a impune costuri rezonabile în cadrul procedurilor judiciare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2018, *North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, punctul 60, precum și jurisprudența citată).
- 73 De asemenea, trebuie amintit că cerința conform căreia un proces nu trebuie să fie exagerat de costisitor se referă la ansamblul costurilor financiare ocazionate de participarea la procedura judiciară și că, în consecință, caracterul exagerat de costisitor trebuie apreciat global, ținând seama de toate costurile suportate de partea în cauză (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 aprilie 2013, *Edwards și Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, punctele 27 și 28 și jurisprudența citată).
- 74 În acest cadru, trebuie să se țină seama atât de interesul persoanei care dorește să își apere drepturile, cât și de interesul general legat de protecția mediului. Prin urmare, această apreciere nu poate să fie realizată doar în raport cu situația economică a persoanei interesate, ci trebuie de asemenea să se sprijine pe o analiză obiectivă a cuantumului cheltuielilor de judecată, cu atât mai mult cu cât particularii și asociațiile sunt în mod firesc chemați să joace un rol activ în protecția mediului. Astfel, costul procedurilor nu trebuie nici să depășească capacitatea financiară a persoanei interesate și nici să fie, în orice caz, în mod obiectiv nerezonabil (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 aprilie 2013, *Edwards și Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, punctele 39 și 40).
- 75 Pe de altă parte, instanța poate să țină seama de situația părților în cauză, de șansele rezonabile de succes ale solicitantului, de importanța mizei pentru acesta, precum și pentru protecția mediului, de complexitatea dreptului și a procedurii aplicabile, precum și de eventualul caracter hazardat al acțiunii în diferitele sale stadii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 aprilie 2013, *Edwards și Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, punctul 42, precum și jurisprudența citată).
- 76 În ceea ce privește consecințele pe care trebuie să le deducă instanța națională din această interpretare a articolului 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus într-un litigiu precum litigiul principal, trebuie amintit că dispoziția menționată nu conține o obligație necondiționată și suficient de precisă care să poată governa în mod direct situația juridică a particularilor și că este, în consecință, lipsită de efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 martie 2018, *North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, punctele 52 și 53, precum și jurisprudența citată).
- 77 Situația este aceeași în ceea ce privește articolul 9 alineatul (5) din această convenție, în măsura în care prevede că părțile la convenția menționată se preocupă de stabilirea unor mecanisme de asistență adecvate pentru îndepărtarea sau reducerea barierelor financiare și de altă natură din calea accesului la justiție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iulie 2016, *Ordre des barreaux francophones et germanophone și alții*, C-543/14, EU:C:2016:605, punctul 55).

- 78 Cu toate acestea, trebuie să se observe că aceste dispoziții, deși sunt lipsite de efect direct, au ca obiectiv să permită asigurarea unei protecții efective a mediului (Hotărârea din 15 martie 2018, North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punctul 53).
- 79 În plus, cerința „de a nu fi exagerat de costisitoare” contribuie, în domeniul mediului, la respectarea dreptului la o cale de atac efectivă, consacrat la articolul 47 din cartă, precum și a principiului efectivității, potrivit căruia modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii nu trebuie să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Edwards și Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, punctul 33, precum și jurisprudența citată).
- 80 Având în vedere indicațiile limitate cuprinse în cererea de decizie preliminară, Curtea nu poate stabili în ce măsură articolele 451-453 din Codul de procedură civilă, care reglementează, în general, problema cheltuielilor de judecată în dreptul român și care par să se aplice litigiului principal, permit instanței de trimitere să efectueze o apreciere globală a cheltuielilor suportate de partea vizată și să țină seama, cu ocazia deciziei sale privind cheltuielile de judecată, de criteriile menționate la punctele 74 și 75 din prezenta hotărâre. În plus, rezultă că această instanță poate să reducă numai o parte din cheltuielile de judecată, și anume pe cele corespunzătoare onorariilor avocaților.
- 81 Astfel cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctele 75 și 76 din concluzii, având în vedere marja largă de apreciere de care se bucură statele membre la punerea în aplicare a articolului 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus, absența unei determinări detaliate, prin reglementarea națională, a costurilor din litigiile de mediu nu poate fi considerată, în sine, incompatibilă cu regula de a nu fi exagerat de costisitoare. Revine însă instanței de trimitere sarcina de a verifica în ce măsură mecanismele existente în dreptul român sunt conforme cu cerințele care decurg din acest articol 9 alineatul (4).
- 82 În acest context, trebuie de asemenea amintit că, pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă atunci când, precum în speță, este în discuție aplicarea dreptului național al mediului, instanța de trimitere este obligată să dea dreptului procesual intern o interpretare care să fie, în cea mai mare măsură posibilă, conformă cu obiectivele stabilite la articolul 9 alineatul (4) din Convenția de la Aarhus, astfel încât procedurile jurisdicționale să nu fie exagerat de costisitoare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 2011, Lesoochranárske zoskupenie, C-240/09, EU:C:2011:125, punctul 50, precum și Hotărârea din 15 martie 2018, North East Pylon Pressure Campaign și Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punctul 57).
- 83 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 9 alineatele (4) și (5) din Convenția de la Aarhus, citit în lumina articolului 47 din cartă, trebuie interpretat în sensul că, pentru a garanta respectarea cerinței ca procedurile jurisdicționale să nu fie exagerat de costisitoare, instanța chemată să se pronunțe cu privire la obligarea la plata cheltuielilor de judecată a unei părți care a căzut în pretenții într-un litigiu în materie de mediu trebuie să țină seama de ansamblul împrejurărilor cauzei, inclusiv de interesul acestei părți și de interesul general legat de protecția mediului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 84 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Articolul 9 alineatul (3) din Convenția privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 și aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005,**

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia unei entități juridice, alta decât o organizație neguvernamentală de protecție a mediului, nu i se recunoaște calitatea procesuală activă pentru a ataca un act administrativ care nu îi este adresat decât atunci când invocă încălcarea unui interes legitim privat sau a unui interes legat de o situație juridică în legătură directă cu obiectul său de activitate.

- 2) Articolul 9 alineatele (4) și (5) din Convenția privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998 și aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370 a Consiliului, citit în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,**

trebuie interpretat în sensul că,

pentru a garanta respectarea cerinței ca procedurile juridictionale să nu fie exagerat de costisitoare, instanța chemată să se pronunțe cu privire la obligarea la plata cheltuielilor de judecată a unei părți care a căzut în pretenții într-un litigiu în materie de mediu trebuie să țină seama de ansamblul împrejurărilor cauzei, inclusiv de interesul acestei părți și de interesul general legat de protecția mediului.

Semnături